

„20.rokov cesty ZDHS na Slovensku“

indície referátu predsedu ZDHS – medzinárodný seminár – Podbrezová 14.5.2010.

1. Nežná revolúcia 1989 – blížiaci sa koniec socializmu pomaly aj v kultúre, (všetko je ináč !!!) – „ak chceš rozosmiať BOHA, prezrad' mu svoje plány“.
2. Začiatok z môjho pohľadu vzniku ZDHS po nežnej v r. 1989 – november. – oficiálne vznik rok 1990 – január. (Zrušenie vyhlášky MŠK o súboroch ľudových hudobníkov a zriaďovateľoch – minister Snopko). Táto bola vzápätí v r. 1990 nahradená spolkovým zákonom 83/90 Z. z. o Združovaní občanov, ktorý patrí do dnes a základe čoho, vzniklo aj naše združenie, ako samostatný právny subjekt a s ním i jeho vytvárajúce sa spolky DH a mažoretiek.
3. Tri roky do osamostatnenia SR – 1993 – fungovanie aj cez štátny rozpočet – zotrvačnosť ešte zo socializmu. – transfery, ZDHS Baštová – tlačiareň, vydavateľstvo, časopis Dychová hudba, notové materiály, nástroje a nahrávania profiloviek, čo predtým nehrozilo. (svetlé chvíľky), štáb ľudí, hierarchia. Zhoršenie finančnej situácie, vznik Akordu s. r. o (Trnava 1992-3) – zámysel získavanie financií pre ZDHS. Problém – predtým umelecký riaditeľ M. Irša sa postupne stáva obchodníkom, nezdary, zadlženia a pod. Dôverčivosť a podvodnícki podnikatelia ponúkajúce svoje služby hlavne v snahe sa zbaviť nepredajných výrobkov, prísluby rádiového vysielania ZDHS súkromne, Furmanský dvor a iné aktivity. Myšlienka založenia a využitia spolkov na predaje rôznych tovarov, odbery – získanie financií.
4. V tej dobe je síce častejšia účasť našich spolkov DH vďaka nadväzovaným kontaktom ZDHS z Blízkym zahraničím a aj neskoršiemu členstvu v CISM, ale postupne nás majú dosť aj v zahraničí, najmä v Rakúsku, ktoré okupujeme, ale za dumpingové ceny produkcií, či za pivko. Nadídu colné opatrenia a akcie ustávajú, a naši muzikanti sa nanominovali, hlavne z okolia Bratislavy do Rakúskych kapiel a sú tam podnes.
5. Postupuje činnosť ZDHS aj v ťažkých podmienkach, do rozdelenia republiky akosi ešte prežíva socialistický rozpočet a je ešte možno zohnať financie na akcie. Ešte i rok 1993 je „prežitelný“, ale ukazuje sa že to nebude cesta „rúžovým sadem“ Veľké dychové orchestre, fungujúce vždy pod nejakým podnikom a najmä pod ZK ROH sa zo dňa na deň rozpadajú, nástroje sa hŕfne špekulantsky predávajú do zahraničia zo slušným ziskom a podmienky činnosti takýchto telies sa neustále zhoršujú a všetky vymoženosti sú preč a niet dostatok koncertov, či iných platených podujatí, ktoré by slúžili na ekonomickú podporu činnosti takých telies. Rušia sa vybudované skúšobne, alebo sa za ne určuje nekresťanský nájom a tak určitým spôsobom zlatý vek dychovky, 70-80 roky končí. Na Slovensku sa rozpadá na stovky väčších dychoviek aj preto, že si nevychovali mládež a tak je to aj podnes. ZDHS, ktoré v týchto dobách až do roku 1998 sídli vo vlastnej budove na Baštovej ulici 4, ktorá však je v reštitúcii a vrátením reštituentom prestáva byť majetkom ZDHS i keď je mu povolené zadarmo užívať niektoré priestory až do roku 2002, kedy sa po presťahovaní na Žabotovu ulicu 2 do centrály KDH nakoniec ocitá svojim Office u tajomníka Petra Kopuniča na Kuklovskej 5 a to už aj zostalo až do jeho odchodu z funkcie, no a potom sa presťahovalo sídlo do trvalého bydliska terajšieho predsedu na Mudrochovu 13, 831 06, Bratislava, kde je doteraz.
6. No i za takýchto podmienok ZDHS organizuje svoje akcie najmä v pokračovaní Slávností DH a mažoretiek Slovenska a neskôr od r. 1993 ako DYCHFEST ZDHS v kaštieli Dolnej Krupej vtedy zariadení HF. kde usporadúva aj rôzne školenia. Zo začiatku je tiež snaha robiť akési prehrávky najmä komponovaných programov jednotlivých kapiel, ale bohužiaľ trh začína byť rýchlo nekompromisný a víťazí nie kvalitná, ale lacná produkcia, vzniká veľké množstvo malých (baterkových) kapiel, ktoré preberajú dodnes normálnym DH komerčné akcie, zábavy, svadby a pod. Takže prehrávky sa nestretli s ohlasom a prestali byť zaujímavé, čo má dodnes vplyv na umeleckú úroveň mnohých dychoviek. Tak pomaly prestávajú hrať aj špičkové zabehnuté kapely, ako Prešporská kapela, Záhoráci, Záhorácki Strýci, ZEDEANKA, Prievidžanka a nakoniec aj po 20. rokoch Malokarpatská kapela, ako špičková DH zložená s profesionálnych hráčov.
7. Funguje však v tej dobe pomoc ZDHS DH pri nahrávaní nosičov a to najmä pri repertoárovom výbere, kompozíciami autorov, zvukovou réziou a neskôr aj pri nahrávaní videoprogramov rôznych typov, vysielaných v televíziách a to celá séria programov „Na Furmanském dvori“ a ďalšie. Snaha udržať úroveň a postupovať umelecky dopredu tu je, ale podmienky sa

zásadne zhoršujú vo vysielaní rádií i televízií, kde sa všade alebo skrakuje, alebo vypúšťa programová štruktúra.

8. Tiež sa nepodarí udržať vychádzanie časopisu Dychová hudba, ktorý nám vtedy závideli aj bratia Česi, vydávanie notového materiálu, veľmi ťažko sa udržuje úroveň Dychfestu ZDHS ako hlavného podujatia, podporné programy MK fungujú sporadicky a často je to záležitosť šťastia či známostí. Toto vlastne chýba dodnes i keď je treba priznať, že sa situácia po elektronickej podobe podávania žiadostí značne sprehľadnila. Určitá aspoň sporadická priama podpora činnosti združení a spolkov neexistuje a zdá sa že je to hudba vzdialenej budúcnosti pre VUC-ky, a asi sa skôr dočkáme toho už toľkokrát plánovaného konca sveta. Ale nádej zomiera posledná a tak sa usmievajme.
9. Dychová hudba presúva svoju činnosť do malých zoskupení a viac sa prikláňa k ľudovému ako zábavnému žánru. Udržiava sa a rozvíja najmä v lokalitách s tradíciou a osobnosťami zapálenými pre udržanie jej tradície výchovou mladej generácie. Ako príklad je Hradište pri Partizánskom a lkov Kopáčik, Kanianka a Jožko Baláž, Dolná Súča a osobnosť starostu a dirigentov, obec Bánov a obetavá práca Jožka Kozára a muzikantov z malej kapely Kesanky, Topoľčianky a Topoľanček s organizátorom Ernestom Hasprom a dirigentom Toljom Micovčinom, Na východe najmä Košice s Jirkom Novotným. Výchove mládeže sa venuje aj DO ZELPO ktorý je ako jeden s dospelých orchestrov činný už 171 rokov a verím, že ešte dlho bude. Postupne sa však zvyšuje počet účinkovaní orchestrov najmä v akciách „kultúrne leto“, promenádnych koncertoch v kúpeľoch a počet pravidelných festivalov v obciach.
10. ZDHS sa snaží udržať svoje aktivity aj prostredníctvom spolupráce s NOC a HF kde postupne nachádza viac pochopenia aj v Grantovej podpore, svojich projektov. Cez svoje konferencie v r. 91,92,93,94, v 96 roku končí odchádza s postu výkonného predsedu ZDHS jeho zakladateľ, Mgr. A Hudec a novozvoleným predsedom sa stáva. Mgr. Jaroslav Pádívý syn známeho nestora DH, ktorého 100-ročnicu sme oslávili v roku 2008 podobným seminárom z jeho diela v Tvrdošíne na Orave. Tento však po dvoch rokoch abdikuje listom a ZDHS stojí pred otvoreným problémom.
11. v Januári 1998 zasadne predstavenstvo a podarí sa im navliecť chomút zodpovednosti mne, keď som bol predtým vo funkcii podpredsedu. No a od tej doby je to už viac ako 12 rokov. čo sa snažíme spoločne pohnúť zo stavom Slovenskej DH. V roku 2000 na 6. konferencii vo Svite dostáva ZDHS nové stanovy a sú vypracované jasné zámery činnosti do roku 2004. Rozvíjajú sa aktivity, ktoré boli a nové vznikajú. – pokračuje AS ZDHS „ Slovenské tango“ Bardejov, Miléniový Dychfest ZDHS v Dolnej Krupej – začína nové podujatie týždenný „Seminár mladých talentov, inštrumentalistov a spevákov dychovej hudby“, ktorý trvá až doteraz, v tomto roku už vo svojom 11. ročníku, kde v orchestri z talentov celého Slovenska sa deti učia samostatnému sólovému prejavu prezentujú sa pred publikom vždy na jednotlivých Dychfestoch ZDHS. Po piatom ročníku sa k tejto myšlienke pridáva aj NOC a rozširuje ju o ďalší týždenný pobyt tvorivej dielne v lukratívnom hoteli FIS v Tatrách, kde orchester už pravidelne koncertuje každý deň. V roku 2001 vzniká za výdatnej spolupráce Ing. Ivana Trchalú a Mesta Nové mesto nad Váhom nová AS ZDHS ktorá začína pod názvom „ Polka - Valčík - Pochod pre mažoretky“ a v súčasnosti bol v roku 2009 už 5. ročník, od roku 2007 pod jednotným názvom „NOVOVMESTSKÁ NOTA“ a podujatie sa dostalo aj do štatútu mesta Nové Mesto nad Váhom. Tvorivé súťaže sú vždy potrebné pre zabezpečenie nového repertoáru pre DH a rozvoj skladateľskej práce v jednotlivých dychových hudbách.
12. Vznikla súťaž s názvom „Pezinský škopek“ o oživení pódiového prejavu DH, zhodou okolností jej prvý ročník vyhráva DH Bučkovanka za umeleckého vedenia Ivana Trchalú a táto súťaž sa neskôr za prispenia mesta Pezinku a DH Cajlané pretransformovala a inovovala a koná až do dnes každý rok pod názvom „Dychovky v Preši“ a je otvorená aj pre zahraničných účastníkov. V roku 2003 začína hlavné podujatie ZDHS DYCHFEST, po zhoršení podmienok v kaštieli v Dolnej Krupej putovať po jednotlivých krajoch Slovenska, kedy za výdatnej pomoci DH Nemšovanka a kapelníka Jozefa Patku začína v Trenčianskom kraji v Nemšovej a do dnešnej doby prešiel kraje skoro celého Slovenska a po tohoročnom podujatí v BA kraji vo Vištuku, zostáva už iba Košický kraj v budúcom roku a tak sa prvé kolo uzavrie. Rozširuje sa týmto aj počet festivalových podujatí v jednotlivých krajoch. Tiež v tomto roku ZDHS pre všetky svoje spolky získava multilicencie programov Capella 2002 v českej verzii a tak každá kapela získava prakticky zadarmo plnohodnotný oficiálny notový program a začína sa využívať na elektronické zasielanie notových materiálov a vznik elektronického archívu ZDHS. V tomto roku chystáme update programu na verziu 2008 CZ a Capelu Scan 6.1 CZ.

13. V roku 2004 usporiadalo Slovensko 5. majstrovstvá Európy pod egidou CISM v Bojniciach a slovenské kapely na nich získavajú svoje úspechy. Pokračujú stále aktivity v celoštátnych súťažiach MDH, DDH a MLDH a tiež účasť na súťažiach „Pádivého Trenčín“ Začíname organizovať Semináre pre mladých skladateľov DH, ktoré vedie Mgr. A. Hudec a v roku 2009 v januári symbolicky v Novom Meste nad Váhom vzniká zo zámyslom pomoci mladým skladateľom „Združenie skladateľov dychovej hudby“, ktorého predsedom sa stáva úspešný mladý skladateľ Peter Burica a ZSDH chystá do budúcnosti samostatne svoje ďalšie aktivity.
14. Je treba povedať, že po celú dobu sa spolky ZDHS zúčastňujú aj zahraničných festivalov a súťaží po celej Európe a niektoré i v zámorí. Osvedčenou súťažou je napr. súťaž „Zlota lira“ v Poľsku, ale o tomto bude hovoriť určite p. Hudec i p. Wolny.
15. Prešli sme 20. rokov cesty, nie bez problémov a nie pri obzvlášť veľkej priazni spoločnosti, rozvíjame sa, nezanikáme, ale naopak vznikajú nové detské a mládežnícke orchestre, ako nádej pre novú generáciu dychovej hudby na Slovensku.
16. Nedá mi na záver nespomenúť si na jednu osobu, ktorá mala byť dnes medzi nami, ale pre operáciu sa nemohla zúčastniť. Tou osobou je dnes už naša čestná členka p. Marta van Ooijen – Šuvadová, žijúca vo Švajčiarsku a obetavo privádzajúca bezodplatne pre naše spolky uniformy darované švajčiarskymi dychovkami. Do dnešného dňa priviezla uniformy pre 36 orchestrov a ďalšie dve sady sú už naplánované pre DO Trenčín a Považská Bystrica.
17. Čo sa nám za tie roky ešte nepodarilo, ale to všetko ide ruka v ruku z vývojom spoločnosti je zmeniť myslenie našich spolkov v prospech samých seba a vidieť vo svojej činnosti len peniaze pre hráčov a nie kolektívne teda spolkové myslenie, ako to vidíme u našich susedov v Európe. Ale všetko má asi svoj čas a čaká na priaznivú spoločenskú klímu.
18. Možno som všetko neobsiahol, ale to nebolo ani účelom mojej informácie, ale 20. ročné konštatovanie je určite o zvyšovaní umeleckej úrovne DH na Slovensku a jej priaznivom etablovaní sa v stredoeurópskom priestore i za súčasných nelichotivých podmienok.
19. Pracovať! Boriť sa s nepriazňou! a najmä spolu Vydržať !!!

Ďakujem za pozornosť!